

Styre: Fakultetsstyret ved Det juridiske fakultet
Styresak: 32/21
Møtedato: 27.4.2021
Journalnummer: 2021/203

PH.D.-UTDANNINGSMELDINGEN 2020

Som en årlig rapportering skal fakultetet levere en ph.d.-utdanningsmelding jf. brev fra Forsknings- og innovasjonsavdelingen 5. februar 2021 (vedlegg 1).

Ph.d.-utdanningsmeldingen (vedlegg 2) ble behandlet i Forskningsutvalget ved Det juridiske fakultet 12. april 2021. Meldingen skal oversendes til Forsknings- og innovasjonsavdelingen 18. mai 2021 og tas videre derfra til behandling i det sentrale Forskningsutvalget og deretter til Universitetsstyret. Ph.d.-utdanningsmeldingen er skrevet av prodekan for forskning Anne Marie Frøseth, leder for ph.d.-programmet Jørn Jacobsen, ph.d.-koordinator Gunhild Brubakken og seniorrådgiver Ingrid Birce Müftüoglu.

Se vedlegg 1 for punktene enhetene har blitt bedt om å rapportere på, og merk at nytt av året er at arbeidet med systematisk kvalitetsheving skal omtales spesifikt. Oppsummert vil vi trekke fram følgende momenter fra meldingen:

- Gjennomstrømming av kandidater er tilfredsstillende, men tettere oppfølging i startfasen kan øke både trivsel, kvalitet på forskningsarbeidet og flere løp på normert tid.
- Ingen planlagte aktiviteter ble utsatt eller avlyst på grunn av restriksjoner grunnet korona.
- Med digital ordning var det flere eksterne kandidater som deltok på diverse program ıla året
- Å gjennomføre alle planlagte aktiviteter hel eller halvdigitalt har krevd ekstra ressurser og samarbeidet med Dragefjellet lærings- og formidlingscenter har vært avgjørende
- Monografien er sentral i kandidatenes bidrag til forskningen ved fakultetet
- Kvalitetsutvikling og internasjonalisering av ph.d.-programmet er parallelle prosesser

Forslag til vedtak

Fakultetsstyret ved Det juridiske fakultet godkjenner ph.d.-utdanningsmeldingen 2020 med de endringer som kom fram i møtet.

Karl Harald Søvig
dekan

Øystein L. Iversen
fakultetsdirektør

Vedlegg

- Bestilling ph.d.-utdanningsmeldingen 2020, brev fra Forsknings- og innovasjonsavdelingen
- Forslag til ph.d.-utdanningsmelding 2020

15.4.2021 INMU

VEDLEGG 1: Bestillingsbrev FIA

Fakultetene

Referanse

2021/1770-YNBR

Dato

05.02.2021

Ph.d.-utdanningsmeldingen 2020

Som en del av arbeidet med universitetets ph.d.-utdanningsmelding, ber vi om at det utarbeides egne meldinger for de fakultetsvise ph.d.-programmene. Dette gjelder både de vitenskapelige ph.d.-programmene og ph.d.-programmet innen kunstnerisk utviklingsarbeid. Vi finner det naturlig at ph.d.-programmenes meldinger blir behandlet av de respektive programstyrene.

Nytt av året er at status for arbeidet med systematisk kvalitetsarbeid skal omtales spesifikt. Dette som et ledd i økt oppmerksomhet mot den kontinuerlige kvalitetsutviklingen i ph.d.-utdanningen ved UiB.

Ph.d.-utdanningsmeldingen bør ikke være lengre enn fem sider. Vi ber om at punktene nedenfor omtales:

- Opptak, gjennomstrømming, disputaser, underkjenninger og frafall - beskrivelse av situasjonen og eventuelle tiltak for å forbedre disse parameterne
- Korona-pandemiens påvirkning på ph.d.-utdanningen ved fakultetet (punkter som kan omtales; opplæringsdelen, datainnsamling, veiledning, internasjonale nettverk, karriereveiledning, sosiale og helsemessige aspekter, forlengelser)
- Kandidatenes bidrag til forskningen ved fakultetet. Forhold som kan omtales;
 - strategiske vurderinger som gjøres ved ansettelse og opptak av kandidater
 - hvordan kandidatene utfyller allerede eksisterende forskningsfelt
 - graden av nyskapende forskning
- Fakultetenes systematiske kvalitetsarbeid (med referanse til kvalitetssikringssystem for ph.d.-utdanningen, vedtatt i 2017):
 - Hvordan midtveisevalueringen gjennomføres
 - Oppfølgingen av fremdriftsrapporter
 - Opplæringsdelen:
 - hvordan man vurderer om fakultetets regler, emne kategorier og emneportefølje for opplæringsdelen utgjør gode rammer for ph.d.-utdanningen som helhet
 - hvordan man evaluerer faste emner som blir tilbudt
 - Hvordan man bruker resultatene som fremkommer i den årlige analysen av Kandidatundersøkelsen

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

Forsknings- og innovasjonsavdelingen
Telefon +4755584980

Postadresse
University of Bergen,
Postbox 7800
NO-5020 BERGEN

Besøksadresse
Jekteviksbakken 31
Bergen

Saksbehandler
Yngve Brynjulfsen
55583382

Frist for innlevering settes til 15. april 2021.¹ Meldingen vil bli behandlet i UiB sitt forskningsutvalg før endelig behandling i universitetsstyret.

Vennlig hilsen

Benedicte Løseth
avdelingsdirektør

Yngve Brynjulfsen
rådgiver

Kopi
Universitetsdirektørens kontor

¹ Etter ønske fra de store fakultetene, ble fristen utsatt til **18. mai 2021**

Ph.d.-utdanningsmelding 2020
Ph.d.-programmet i rettsvitenskap

Foto: André Kvalvågnes

1. Opptak, gjennomstrømming, disputaser, underkjenninger og frafall

I 2020 kan vi rapportere om god bevegelse i ph.d.-kandidatgruppen. Det har vært 6 disputaser til ph.d.-graden og 1 til dr. philos. 2 avhandlinger ble anbefalt omarbeidet, og 1 av disse resulterte i underkjenning. 7 kandidater er tatt opp på programmet, mens 1 har i løpet av året avbrutt løpet. Inkludert kandidatene som har disputert, sluttet og de som har blitt tatt opp har det til sammen vært 51 kandidater i omløp på ph.d.-programmet i 2020.

Av disse 51 har 35 kandidater ansettelse ved fakultetet og regnes som interne kandidater. 25 av de 35 er finansiert over grunnbevilgningen, mens de resterende 10 er finansiert av Forskningsrådet, Politidirektoratet, Akademiavtalen, Trond Mohn Stiftelse og Advokatforeningen. Av de 16 kandidatene som ikke er ansatt ved fakultetet har vi registrert 9 interne kandidater med avsluttet ansettelsesforhold, men med fortsatt studierett. 7 kandidater er ansatt eksternt, 5 ved ekstern utdanningsinstitusjon (BI, UiA, UiS og HiVolda), 1 gjennom offentlig sektor- ph.d.-ordningen hvor finansieringen er delt mellom Forskningsrådet og Skatt Vest og 1 gjennom nærings ph.d.-ordningen hvor finansieringen er delt mellom Forskningsrådet og advokatkontoret hvor han jobber.

De siste 5 årene har aktive kandidater på programmet holdt seg jevnt på rundt 35. På opplæringsdelen er det i år, som tidligere år, nærmest full gjennomføringsgrad. 7 disputaser i 2020 og ytterligere 4 innleveringer der disputas planlegges i 2021, er en markant økning sammenlignet med 5 disputaser i 2019 og 2 i 2018. Vi forventer at denne trenden fortsetter i 2021 og ser en sammenheng mellom økt gjennomstrømming i ph.d.-løpet og kvalitetsutviklingsarbeidet i ph.d.-programmet de siste 4 årene.

Mellom 25 og 30 av de 51 kandidatene anses å være i et normert tidsløp og med bare få unntak ser det ut som kandidatene med ansettelsesforhold ved fakultetet ligger an til tilfredsstillende gjennomstrømming med gode muligheter for å levere på eller i nærheten av normert tid. Men særlig på grunn av korona opplever vi kortere forsinkelser som mest sannsynlig ikke ville inntruffet ellers. Av de rundt 20 som er på overtid er under halvparten interne kandidater som ikke lenger har ansettelse. Resten er stort sett eksterne kandidater.

Hovedårsaken til forsinkelser i ph.d.-løpet er foreldrepermisjoner og omsorgspermisjoner. Utover dette har fakultetet størst problemer med gjennomstrømmingen av kandidater som ikke er ansatt ved fakultetet, noe som til dels skyldes tilretteleggingen fra den lokale institusjonen. Avtalene som inngås mellom arbeidsgiver og fakultetet om opptak på ph.d.-programmet, er nå i større grad enn tidligere tydeligere på hva som forventes av tilrettelegging fra arbeidsgiver, og at vi forventer at kandidaten arbeider 75 % eller fulltid med avhandlingen.

En del kandidater leverer avhandlingen mellom 6 og 12 måneder på overtid. En av årsakene kan være at stipendiaten er lenge i stillingen uten å få en klar tematisk retning og problemutvikling i prosjektet, og kommer for sent i gang med en tilstrekkelig fokusert skriveprosess. De fleste har selvstendige forskningstema som ikke er en del av større forskningsprosjekt, som gjør at de må utarbeide både prosjektskissen og prosjektet og vurdere risiko ved egen hjelp. Det er i tillegg en stor utfordring å utvikle en stor monografi på den tiden som er til disposisjon.

Før var det vanligere å ansette mulige kandidater i midlertidige undervisningsstillinger med forskningstid, en ordning som har falt bort med ny ansettelsespolitikk ved UiB. Forskningsutvalgets

VEDLEGG 2: Ph.d.-utdanningsmeldingen 2020

oppfatning er at innlemming i fagmiljøet, er av stor betydning for å komme raskere i gang med ph.d.-prosjektet og dermed øke gjennomføringsgrad.

Fakultetet vil trekke følgende punkter for å beskrive kvalitetssikringsarbeidet i tilsetting og oppfølging:

Forskerlinjen: 30 % av søkerne til stipendiatstillinger i 2020 hadde tatt forskerlinjen. Vi ser at det er av stor betydning for rekrutteringen at fakultetet har ansatt den tidligere forskerlinjestudenten i et midlertidig engasjement (50-50 forskning og undervisning) under ansettelsesprosessen.

Økt bruk av intervju og skjerpede krav til prosjektskissen: Det stilles krav om at søkeren omtaler risikoen i prosjektet for å oppnå større bevisstgjøring om disse på et tidlig stadium. Det er videre innført tettere personaloppfølging etter ansettelse i første halvdel av prosjektperioden der også veileder blir involvert. Ledelsen for ph.d.-programmet har også innført intervju og oppstartsamtaler med eksterne kandidater.

Fokus på progresjon og tekstproduksjon i veiledersituasjonen: Bevisstgjøring av veilederens rolle hva gjelder progresjon er tatt opp som tema på veiledersamlinger. Fakultetet har utarbeidet et dokument for best practice for veiledning i samråd med veilederkorpset og etter høring hos stipendiatene. Hvordan en kan gi råd om arbeidsplaner og forventede milepæler blir tatt opp i veiledersamlinger. Prodekanen følger også opp undervisningsplanleggingen, og sikrer at denne blir best mulig tilrettelagt for å optimalisere progresjonen i avhandlingsarbeidet.

Fakultetet har innlemmet et eget målområde om ph.d.-programmet i handlingsplan for forskning 2021-2022: med klare mål om kvalitetsutvikling i programmet, mer karrierefokus og klarere rekrutteringspolitikk.

2. Korona-pandemiens påvirkning på ph.d.-utdanningen ved fakultetet

Disputaser, midtveisevaluering og undervisning

Alle disputaser, midtveisevalueringer og undervisning i ph.d.-programmet har gått som planlagt. I de periodene det har vært mulig har vi hatt helt eller delvis fysiske møter, men vi kan bare rapportere om én midtveisevaluering som var med fullt fysisk oppmøte. Vi har dermed ikke avlyst noen arrangementer for ph.d.-kandidater i 2020.

Midtveisevalueringer er gjennomført med få forsinkelser.

De fleste disputasene har foregått i auditorium, med begrenset antall publikummere og med bare én opposent til stede i rommet sammen med kandidat, disputasleder og andre aktive parter. Den andre opposenten har deltatt via Zoom, og publikum har også kunnet følge disputasen digitalt. Denne løsningen er teknisk krevende, men fakultetet har prioritert å bruke administrative ressurser på dette, og Dragefjellet lærings- og formidlingscenter har hatt en stor rolle i arrangementene. Vår generelle oppfatning er at vi mister mange positive sider ved arrangementer (enten det er disputaser, midtveisevalueringer, undervisning eller andre seminarer) når de arrangeres digitalt, men konsekvensene ved å avlyse eller utsette er for store.

Ph.d.-kandidatene har naturlig nok reist mindre på konferanser og annet i utlandet. Etter det vi kjenner til har de fleste internasjonale arrangementer blitt flyttet til digitale plattformer heller enn at

VEDLEGG 2: Ph.d.-utdanningsmeldingen 2020

de har blitt avlyst. Kandidatene merker godt at de vedvarende koronarestriksjonene hemmer utviklingen av internasjonale nettverk og hindrer direkte søk i internasjonale kilder.

Forlengelser

Vi legger til grunn at alle stipendiater kommer til å ha krav på minst én måned forlengelse. Vi registrerer at korona har innvirkning på forsinkelser. Enkelte har måtte legge om prosjektene sine i nokså stor grad fordi de ikke kan påregne å gjennomføre planlagt feltarbeid. Det har også vært kortere opphold i avhandlingsarbeidet, for eksempel på grunn av stengt barnehage o.l., eller flere måneder utsatt innlevering på grunn av mangel på infrastruktur og hindringer knyttet til mer private forhold.

Kandidatene opplever det som svært utfordrende med gjentakende nedstengninger, og med mange småbarnsforeldre i stipendiatgruppen har også stengt barnehage og hjemmeskole vært en betydelig belastning.

Tiltak

Fakultetet har hatt god kommunikasjon med kandidatene gjennom perioden og lagt til rette for en-til-en oppfølgingsamtaler med forskningsdekan, som er personalansvarlig, og ph.d.-koordinator. Det har særlig vært stort behov for individuell oppfølging av nyansatte kandidater fra utlandet. Stipendiatene har rapportert at det viktigste for å opprettholde motivasjonen og arbeidet, er å ha tilgang til kontoret på fakultetet. Det har vi etterstrebet gjennom hele perioden, og når vi har måttet begrense antall ansatte på fakultetet har stipendiatene blitt prioritert.

Det ble allerede i juni 2020 arrangert et eget motivasjonsseminar for ph.d.-kandidatene. Seminaret har tidligere år adressert utfordringer og muligheter i arbeidssituasjonen og har vært avholdt av fagpersoner med særlig kompetanse i psykologi eller coaching av utøvere i prestasjonsmiljøer. Seminaret fikk gode tilbakemeldinger fra deltakerne, og siden det ble holdt digitalt var det mer tilgjengelig for eksterne ph.d.-kandidater.

Vi har også arbeidet aktivt, i samarbeid med andre institusjoner, om å legge til rette for akademiske aktiviteter som gir mulighet for å oppnå studiepoeng på den åpne delen av programmet. Progresjonen hos kandidatene på opplæringsdelen har dermed i mindre grad blitt skadelidende av koronasituasjonen.

3. Kandidatenes bidrag til forskningen ved fakultetet

Strategiske vurderinger ved ansettelse og opptak

Fakultetet har de siste fem årene arbeidet strategisk med rekruttering for å sikre både konsentrasjon og bredde i forskermiljøene. Det er avgjørende å ha tilstrekkelig rekruttering til de tradisjonelle rettsområdene, for å sikre grunnlagsforskning for utvikling og fornying av utdanningen. Fakultetet har arbeidet med å posisjonere fakultetet som en sentral aktør i tverrfaglig forskning blant annet ved å være aktiv inn i UiBs satsningsområder og rekruttere kandidater inn etablerte tverrfaglige samarbeid, samt bruke ph.d.-stillinger som et virkemiddel for tverrfaglig forskningsutvikling.

Hvordan kandidater utfyller allerede eksisterende forskningsfelt og graden av nyskapende forskning

Ph.d.-kandidatene er godt inkludert i forskermiljøene, ofte med tilknytning primært til en forskergruppe som følger opp både det faglige og sosiale i ansettelsesperioden. Det er større

VEDLEGG 2: Ph.d.-utdanningsmeldingen 2020

utfordringer knyttet til integrering av de eksterne i aktive fagmiljøer. Dette gjelder særlig i 2020, da det har vært vanskelig å komme til fakultetet på gjesteforskeropphold. De fleste ph.d.-kandidatene er innom flere forskergrupper i løpet av ph.d.-perioden. Dette gir innblikk i overlappende og tilknyttede rettsområder og gir kandidaten mulighet til å se eget forskningsfelt fra ulike perspektiver. Forskergruppen for rettsteori er bevisst utviklet for å være en særlig ressurs for ph.d.-kandidater, og disse utgjør i dag en stor del av medlemmene. Fakultet var tidlig ute med å ta opp en kandidat gjennom ordningen offentlig sektor-ph.d. allerede i 2016, kort tid etter at ordningen ble kjent. Våren 2018 tok vi opp en kandidat på ordningen nærings-ph.d., og minst to kandidater vil begynne som offentlig sektor-ph.d.-er i 2021. Tiltaket bidrar til å oppfylle fakultetets strategi om å styrke samarbeidet med institusjoner i rettslivet.

Hvis vi ser på produserte avhandlinger i et tiårsperspektiv er 34 av 51 avhandlinger publisert som monografier, 8 av dem på internasjonale forlag som Brill og Wolters Kluwer. Mens det i andre disipliner har blitt vanligere å enten skrive artikkelbaserte avhandlinger, eller skrive om kapitler i avhandlingen til artikler etter disputas, er publisering av avhandling i monografisk form noe som det blir oppmuntret til og gir anerkjennelse. Det er en eksplisitt målsetning å produsere referanseverk som svarer på rettsvitenskapens samfunnsoppdrag. Med en ph.d.-utdanning i rettsvitenskap lærer man å kommunisere med hele spekteret av målgrupper og monografien er en nøkkelstørrelse fordi den taler til samtlige brukere av rettsvitenskapelig kunnskap, samtidig som den gir bred og dyp forståelse av komplekse problemstillinger innen et rettsfelt. Å publisere avhandlingen blir sett på som et viktig bidrag til feltet, og blir ofte stående som referanseverk i 10 år og mer.

Det publiseres også en hel del artikler. De siste ti årene har vi registrert 64 publiserte tidsskriftsartikler og kapitler i bøker av aktive ph.d.-kandidater. 6 av disse er publisert i nivå 2-tidsskrifter. Flest publikasjoner, 10 stk., finner vi i det sentrale tidsskriftet Lov og Rett. Og i listen over publikasjoner er det 11 internasjonale tidsskrifter, blant annet Common market law review og European Law Journal.

4. Fakultetenes systematiske kvalitetsarbeid

I 2020 har fakultetet særlig hatt fokus på å videreutvikle de nye modulene i opplæringsdelen av programmet. Det har vært et kontinuerlig samarbeid med fakultetets professor II fra Rotterdam som er tilknyttet ph.d.-programmet. Og det har vært tilbudt nye valgfrie emner, som blant annet er utviklet i samarbeid med Universitetet i Surrey, som fakultetet har en samarbeidsavtale med på dette området.

I 2020 og 2021, har det vært flere samlinger der forventninger og utfordringer knyttet til vurderingen av kandidatenes progresjon i ulike faser har vært diskutert. Vi har også diskusjon med både veiledere og stipendiater fordeler og ulemper med fakultetets modell for midtveisevaluering.

Ettersom fakultetet opplæringsdel var ny i 2020, og det første kullet slutfører denne våren 2021, vil fakultetet starte sin interne evaluering av opplæringsdelen høsten 2021. Ett kull har fått opplæringen på norsk, og et nytt kull som vil få opplæringen på engelsk startet opp våren 2021. Dette skyldes blant annet at flere av kandidatene har utenlandsk bakgrunn. Den interne evalueringen vil inkludere begge kullene, og vil bestå av en kombinasjon av en anonym spørreundersøkelse og dybdeintervjuer.

Når den interne evalueringen foreligger, vil det bli fremmet en sak for fakultetet forskningsutvalg, som er fakultetets programstyre for forskerutdanningen. I forbindelse med denne saken vil

VEDLEGG 2: Ph.d.-utdanningsmeldingen 2020

opplæringsdelen bli sett i sammenheng med øvrige tilbud og øvrig oppfølging av kandidatene på ph.d.-programmet, herunder interne rutiner og regler for utdanningen.

Midtveisevalueringen vil bli tema på et veilederseminar i mai. Aktuelle tema på seminaret er blant annet *hva som er forventet progresjon midtveis, veilederens rolle i tilknytning til midtveisevalueringen og veien videre etter midtveis*. Målet er å skape en felles forståelse og konsensus spesielt knyttet til veilederens rolle, som i en midtveisevalueringssituasjon noen ganger nok kan oppleves som trukket mellom kandidatens «forsvarer», og «dommer» sammen med evaluator og leder for ph.d.-programmet.

Les mer om fakultets rutiner for midtveisevaluering [her](#).

Oppfølging etter fremdriftsrapportering

Så fort rapportene er tilgjengelige for fakultetene, leses rapportene av prodekan for forskning, leder for ph.d.-programmet og ph.d.-koordinator. Også i 2020 kom fremdriftsrapportene noe sent fra sentraladministrasjonen, og både kandidater og veilere opplever formatet som litt hemmende for rapporteringen. Dette blant annet fordi det i år ikke ble tatt hensyn til koronarestriksjonene i spørsmål som var stilt, og fordi det generelt er vanskelig å gi en god beskrivelse når man skal unngå å oppgi personopplysninger. Rapportene brukes aktivt i den individuelle oppfølgingen av ph.d.-kandidatene i oppfølgingen fra prodekanen og lederen for ph.d.-programmet.